

ARHIV BOSANSKE KRAJINE
BANJA LUKA

Arhiv Bos. kra. Banja Luka

AEK

EKIĆ ISMET *MITHAT*

" ILEGALNE VEZE SA PONIROM 1941. GODINE I NJENA PROVALA
KRAJEM FEBRUARA I POČETKOM MARTA 1942. "

L e g e n d a :

- 13 stranica mašinom kucanog i autoriziranog teksta;
- sjećanja notirana u Arhivu Bos. krajine 21. januara 1977.;
- original sjećanja i tri autorizirane kopije u Zbirci memoarske gradje Arhiva Bos. krajine, a po jedna kopija kod autora i u Muzeju Bos. krajine;
- SADRŽAJ SJECANJA:
 - ilegalni rad grupe partizanskih aktivista na desnoj strani Vrbasa u Banjoj Luci;
 - ilegalni sastanci u kući braće Ekić;
 - imena ilegalnih aktivista u Banjoj Luci;
 - velika provala u Banjoj Luci krajem februara i početkom marta 1942. godine;
 - četnički puč 1942. i napad četnika na partizansku bolnicu u Čemernici.--

ARHIV BOSANSKE KRAJINE
BANJA LUKA

EKIĆ ISMET

"ILEGALNE VEZE SA PONIROM 1941.GODINE I NJENA PROVALA
KRAJEM FEBRUARA I POČETKOM MARTA 1942. "

Naša je porodica bila vezana za radnički pokret još prije drugog svjetskog rata, a naročito brat Ahmet, koji je za člana Skoja primljen 1938.godine, a za člana KPJ 1940.godine. Ahmet je rođen 1918.godine u Banjoj Luci, mislim jula mjeseca. Pohadjao je Građjansku školu, ali ju je napustio u drugom razredu. Prešao je na izučavanje stolarskog zanata, koji je izučavao kod majstora Višića. Pred izbijanje drugog svjetskog rata otišao je na odsluženje redovnog vojnog roka u Mostar, gdje ga je i rat zatekao.

Uz mnogo peripetija vraća se u Banju Luku negdje sredinom aprila, kada je već bila uspostavljena ustaška vlast, negdje u prvim danima okupacije grada kada su Njemci prikupljali sve one koji su na sebi imali vojničku uniformu da bi ih poslali u zarobljeničke logore. Ahmeta su uhvatili u jugoslovenskoj vojničkoj uniformi i zatvorili u Kastel. Nije mi poznato da li su ga uhapsili Njemci ili ustaše, ali je uhapšen u Banjoj Luci prije nego što je došao do kuće. Kao i druge zarobljene vojnike smjestili su ga u Kastel, koji je tada bio krcat zarobljenicima.

Porodica je nekako uspjela da dozna da se Ahmet nalazi u Kastelu. Naime, mislim da je to on nekako javio. Slijedila je intervencija preko Alibega Džinića da se pusti kući, da ga ne odvedu u zarobljeništvo. Intervencija je urodila plodom i poslije par dana došao je kući.

Po dolasku nam je pričao kako je Kastel krcat zarobljenim vojnicima, a da su među njima Dinko Podgornik i Žarko Vranješević, a i još nekoliko Banjalučana.

Primjetio sam na njemu da je sav utučen. Kao i svi ostali patrioti mrzio je ustašku vlast, a i one koji su

postali glasnogovornici ustaške ideologije i politike razvijajući bratoubilačku mržnju kao osnov tzv. NDH, čiji je sinonim bio homoseksualac Viktor Gutić, koji je sa svojim bratom Blažom i drugim članovima oko sebe okupljene ustaške grupe sprovodio teror nad Srbima i Jevrejima, a i prema svima onima za koje su znali da su politički ljevičari.

O tim ustaškim zvjerstvima pričalo se u našoj kući i osudjivala takva politika, vlast koja je za svoj osnovni sadržaj proklamovala fizičko nasilje.

Nakon jedno 7-8 dana Ahmet se zaposlio na željezniči radeći kao majstor u Ložioni Predgrađja. Pošto mi je rekao da su mu drugovi našli mjesto u Ložioni, pretpostavljam da je tamo otišao na rad po partijskom zadatku da bi tamo partijska organizacija imala svoje uporište, odnosno čovjeka na koga se može osloniti u ilegalnom radu. Premda je radio u Ložionici, ostao je i dalje u ilegalnom radu vezan za Šandora, Abduselama Blekića. Šandor ga je 1940. godine i primio u KPJ i s njim je bio u ćeliji. Međutim, nije mi poznato da li je sa Šandorom bio u istoj ćeliji i u vrijeme priprema ustanka i u vrijeme ilegalnog rada 1941-1942. godine. Lično mislim da je s njim baš u ovom vremenu bio u partijskoj ćeliji.

Da bismo shvatili Ahmeta i njegov ilegalni rad želio bih nešto reći o njegovim karakteristikama i osobinama. Bio je izuzetno ozbiljan, čak i preozbiljan za svoje godine. Staložen u svemu, nije mnogo govorio, ali je zato cijenio konkretan rad, konkretan pristup problemima i zadacima. Mrzio je fraze i fraziranja bilo kakve vrste. U svemu je želio da nadje sadržaj rada čiji će rezultati biti vidljivi.

U karakteru bio je staložen i veoma uporan u svim oblicima akcionog djelovanja. Smisao za praktičan rad i odvega je na izučavanje zanata.

Nije ni pio, ni pušio. Nije zalazio ni u lokale, što je po njegovoj ocjeni bilo samo gubljenje vremena. Jednostavno, nije želio da gubi vrijeme na kojekakvim sjedeljama gdje se samo pričalo, a ne i radilo.

U to su vrijeme njegovi najbliži drugovi bili: Safet Fejzić, Matko Galić i Šefik Kapetanović, zvani Šmeling.

Šefik Kapetanović bio je iz Bos. Novog, ali je u Banjoj Luci završio zanat i radio u preduzeću "Jelšingrad". Danas je general JNA.

Osim spomenutih drugova Ahmet se družio i sa Zdravom Kordom, Nafom Haranbašić, Fahrom Fejzagić-Delić, Avdom Hadžidedićem (bravar u "Jelšingradu"), Ishakom Hadžidedićem, Ishakom Maglajlićem i dr.

Poznato mi je da je aktivno ilegalno radio u julu i avgustu 1941. Kasno je dolazio kući, a slobodno vrijeme provodio je u KUD "Budućnost" u Gornjem Šeheru. Mislim da je i u Gornjem Šeheru radio na ilegalnim zadacima veze sa ustanicima jer su i preko Gornjeg Šehera funkcionisale veze sa ustanicima u Poniru i dalje prema Šemernici, a da i ne pominjem veze prema Manjači.

Budući da je i dalje bio povezan sa Šandorom, mislim da je Ahmet Ekić bio neka spona ilegalnih punktova u gradu i u Gornjem Šeheru.

Od septembra 1941. do kraja februara 1942. godine, kada je uslijedila veća provala, u našoj kući održavani su sastanci Mjesnog komiteta KPJ, a i sastanci grupa komunista ili skokovaca zaduženih za izvršavanje određenih ilegalnih zadataka. Sjećam se da su na ove sastanke u našu kuću dolazili: Djuro Pucar, Zaga Umičević, Matko Galić, Zdrava Korda, Nafa Haranbašić, Fahira Fejzagić, Halim Halimić, Abduselam-Šandor Blekić, Mehmed Bukić, Ifet Ibrahimkadić, Nikola Greb i drugi. Bili su to i ilegalni sastanci i dogovori ilegalaca po određenim pitanjima.

Tada smo stanovali u ulici Zmaja od Bosne, sadašnjoj ulici Mirka Kovačevića br. 17. Bila je to porodična kuća na sprat, građena u bosanskoj arhitekturi, po tipu slična mnogim drugim muslimanskim kućama u gradu. U njoj smo stanovali: majka Faiza (rođjena Čanić, 1898-1972.) i nas trojica sinova Ahmet, Ismet i Šefket. Svima nama je tada bio okvirno poznat bra-tov ilegalni rad.

U vrijeme održavanja određenih sastanaka, koji su se obično održavali uveče, mi smo stražarili, odnosno pazili da neko nepozvani ne dodje. Prema ugovorenim znacima tada smo javljali ako išta sumnjivo primjetimo. Sastanci su održavani u jednoj sobi u prizemlju ča bi se u keitičnim situacijama lak-

še moglo pobjeći. Na sastanke se dolazilo pojedinačno u određenim vremenskim razmacima. Na isti način se i odlazilo iz kuće. Budući da je bio na snazi politički sat, sastanci su održavani u ranim večernjim satima da bi se u toku mraka neopaženo moglo doći, a i otići prije isticanja policijskog sata, mada je bilo sastanaka koji su održavani i u kasnijim satima.

Ilegalna veza sa Ponikom tada je dobro funkcionisala. Na ovoj vezi su bili Šandor, moj brat Ahmet, članovi porodice MLEČNIK (Viktor, Franc, Alojz i Silvo), Meho i Omer BUKIĆ, Božo i Mitrana BAJIĆ, Sulejman Grabić i još neki.

Od članova porodice Mlečnik mislim da je stariji sin bio član KPJ, a da je najmlađji Silvo bio član Skoja. Od svih je Silvo bio najbuntovniji, najenergičniji, uvijek spreman na akciju. Međutim, njegov stariji brat, u svemu stalozniji, ilegalac sa više iskustva, svakako je morao vršiti poverljivije zadatke od svog brata.

Preko Mlečnika veza je išla preko Bajića za Ponir. Na toj liniji veze bile su i kuće Mehe i Omera Bukića. Meho Bukić stanovao je u jednoj bosanskoj kući u sadašnjoj ulici Fahreta Dedića, a Omer Bukić u sadašnjoj Pionirskoj ulici. Meho i Omer Bukić bili su stričevići.

Meho Bukić bio je krojač, a njegov brat Alija, po godinama stariji od njega, bio je brijački radnik. U kući su stanovali sa majkom Pašom.

Omer Bukić živio je u kući sa brojnijom porodicom. Pored majke Fatime u kući su bila i maloljetna djeca: Raza, Sena, Nisko i Enver. Omer Bukić, zvani Tarzan, otišao je u partizane već u julu 1941. godine, ali je povremeno dolazio u grad, odnosno do svoje kuće. Takvim svojim dolascima izlagao je opasnosti članove svoje porodice, a i funkcionisanje ilegalne veze. Sjećam se da je Zaga Umičević zbog toga napisala pismo Odredu i tražila da se zbog takve neopreznosti Omer Bukić kazni jer samovoljnim dolaženjima u Banju Luku izlaže opasnosti sebe, porodicu i ilegalnu vezu. Poslije ovog pisma Omer Bukić više nije dolazio u grad.

Sastanci su se i dalje održavali. Više puta posli-

je ovakvih ilegalnih sastanaka ostajao je Djuro Pucar u našoj kući na spavanju.

Poznato mi je da je u par navrata moj brat Ahmet vodio Djuru Pucara i Zagu Umičević prema prvom mlinu, u predio zvani Podgaj, na neke dogovore ili sastanke. U takvim slučajevima dešavalo se da Ahmet ne dodje kući na spavanje.

Teško se mogu sjetiti svih tih sastanaka, mislim onih za koje sam ja znao. Dešavalo se da na pojedine sastanke dodju i meni nepoznati drugovi, pojedinci ponekada i u zaru.

Sjećam se jednog sastanka iz decembra 1941. godine. Temperatura je bila niska sa snijegom. U našoj kući održavao se sastanak. Ja sam po običaju bio na straži. Kada sam primjetio da ispred kuće prolazi agent i meni neke nepoznate i sumnjive osobe, svoje opažanje saopštio sam Zagi Umičević. Ona mi je hladnokrvno odgovorila da ne brinem jer kuću čuvaju drugovi koji će intervenisati i blagovremeno javiti ako bude opasno.

Na ovom decembarskom sastanku u našoj kući bilo je prisutno negdje 10-12 lica, drugova i drugarica. Međutim, nije mi poznato kakva je bila tematika ovog sastanka, ali se nejasno sjećam da je bilo riječi o prikupljanju i slanju oružja i municije, lijekova i sanitetskog materijala, odjeće i obuće, odnosno svega onoga što je partizanima bilo potrebno, uključujući i petrolej.

Naša kuća bila je jedan od punktova za prebacivanje raznog materijala u šumu. Međutim, najčešće se u kući taj materijal nije zadržavao, već je vezom odmah prosledjivan do Mlečnika, ili su po taj materijal dolazili braća Mlečnik, Bajčić i Ilija Vukoman.

Ponekada je taj materijal izravno odnosio ili odvozio do kuće Mlečnika ili Bukića moj brat Šefket Ekić. Jedan dio materijala dolazio je izravno od Šandora, koji je obično dovozio Sulejman Grabić, njegov šegrt u koga je imao puno povjerenje. Za neke materijale išao je i sam Ahmet kod Šandora. Materijal je dolazio i drugim kanalima, odnosno donosili su ga drugi aktivisti, a ta je mreža bila veoma razgranata. Znam da je, naprimjer, Matko Galić donosio ćebad, lijekove, sanitet-

ski materijal, municiju, oružje. Naročito mnogo donosio je lijekova i sanitetskog materijala ih Higijenskog zavoda, gdje je radila grupa partizanskih aktivista. Uzgred rečeno, Matko je kod nas najčešće dolazio i donosio razni materijal.

Sanitetski materijal donosile su i Nafa Haranbašić, Zdrava Korda, Fahira Fejzagić i dr. Ibrahimkadić Ifet, na primjer, najčešće je donosio oružje i municiju.

Ifet Ibrahimkadić je tada, mislim, još bio đjak. Stanovao je u blizini, na početku ulice Kotorvaroške, preko puta kuće Džemala Ekića.

Premda smo bili kuća uz kuću sa Šantrama i Hadžidedićima, a i u blizini sa Maglajlićima, sa ovim kućama u ilegalnom radu nismo bili povezani. Nije mi poznat njihov rad da bih mogao davati ocjenu.

Teufik-Tošo Maglajlić govorio je poslije rata da je i on bio uključen u poznatu akciju prebacivanja Ratka Patermostera u partizane. Međutim, nije mi poznato na koji je način on u ovoj akciji sudjelovao, ali znam da je za akciju bio vezan moj brat Ahmet. Bila je to veoma ozbiljna i dobro organizovana akcija u kojoj se angažovao i ilegalni Mjesni komitet. Znam da je Ahmet odahnuo kad je dobio obavještenje da je Ratko prebačen u odred, gdje mu se sudilo za sva nedjela učinjena prema ilegalcima.

U periodu 1941. i u samom početku 1942. godine funkcionisale su brojne veze sa partizanima.

Jedna je veza išla, koliko je meni poznato, preko Lauša i mislim da je na toj vezi bio Muharem Alibegović, čija je kuća bila ilegalni punkt. U toj kući ilegalno se skrivao Djuro Pucar, a i održavali sastanci.

Druga je veza bila u Novoseliji, a održavala se preko Ibrahima i Fehima Baručije.

Treća je veza bila u Gornjem Šeheru, ali mi nije poznato koji su drugovi u nju bili uključeni.

Četvrta veza bila je preko Šandora, naše kuće i kuća Bukića, Mlečnika, Bajića i Vukomana.

Peta je veza bila u Kotorvaroškoj ulici, u kojoj su bili uključeni, koliko je meni poznato, braća Plivac, Safet i Nijaz Kovačević, Muftić i drugi.

Znam da je neka veza bila na području Bojića Hana,

Rosulja i Predgradja.

Medjutim,nije mi poznato kako su moj brat Ahmet i Dalko Halimić bili povezani u ilegalnom radu.Znam jedino da je veza sa Ponjirom išla i preko Dalke.Mislim da je on imao vezu u Sitarima,ali je ta veza provaljena,kako sam čuo,negdje u julu 1942.godine,poslije neprijateljske ofanzive na Kozaru.

U partizane slao se ne samo materijal potreban za borbu,za naoružanje i odjevanje boraca,već i prehranbeni proizvodi: so,šećer,duvan itsl.Prehranbene proizvode donosili su i sinovi trgovca Mustafe Katane.Abdulah i Irfan Katana uzimali su kolonijalne proizvode iz radnje svog oca,a da bi to inscenirali kao provalnu gradju izvedenu od nepoznatih lica,provaljivali su vrata i ostavljali radnju u neredu.Za taj rad svojih sinova,ubjedjen sam,stari Mustafa nije znao i sigurno je sumnjao u sve druge,a ne u svoje sinove.

Jednom prilikom,moglo je to biti januara 1942.godine,po zadatku dobivenom od brata Ahmeta vodio sam Djuru Pucara i Zagu Umičević u kuću Omera Bukića.U kući se nalazio i moj brat Ahmet.Ja sam ostao ispred kuće na straži.

Ovaj njihov dolazak bio je vezan za jedan ilegalni sastanak na koji je došao Ljubo Babić,koliko se sada sjećam,radi nekog referisanja o političkoj i vojnoj situaciji.

Od svega što sam čuo bile su riječi Pucara Djure-Starog,koji je pitao Fatimu Bukić da li ima kafe.Ona mu je odgovorila da kafe ima,ali da nema šećera.Brat Ahmet je tada rekao Pucaru da šećera ima u vreći koju treba da preuzmu kuriri Mlečnici i prebace Odredu.Pucar je rekao Fatimi da otvori vreću i izvadi šećer za kafu.Ona je to učinila sa sitom,na što su se svi nasmijali.Bilo je to,koliko se sjećam,negdje na početku sastanka.

Izašao sam da stražarim.Vrijeme mi je sporo proticalo,ali smatram da je sastanak mogao trajati negdje jedan sat,sat i po.

Preko ove kuće,kuće Omera Bukića,prebačena je u partizane Marija Mažar,majka braće Drage,Ivice i Šoške.Bilo je to ovako.

Negdje u januaru ili februaru 1942.godine doveo je

Ahmet u našu kuću majku Mažar sa malom nećakom, djevojčicom od samo nekoliko godina. U toku iste noći Ahmet i ja odveli smo ih do kuće Omera Bukića. Tamo su prema dogovoru došli partizanski kuriri sa konjima i odveli ih odmah bez zadržavanja. Sjećam se detalja da se mala djevojčica nikako nije htjela odvajati od lutke koju je čvrsto prigrllila.

U cijeli ovaj ilegalni rad bio sam lično uključen. Radio sam po zadacima dobivenim od brata, koji je u ilegalnom radu za mene bio autoritet. Materijal koji je dolazio prema dobivenim uputstvima odnosio sam do kuće Mehe i Omera Bukića, ali su češće po taj materijal dolazili braća Mlečnik. Moj je zadatak bio da im ga predam, a ponekada i dobivene poruke. Po materijal ponekada su dolazili Ilija Vukoman ili njegova žena (kasnije ubijena od četnika), a i Božo Bajić. S vremena na vrijeme po neki materijal dolazile su i neke druge, meni nepoznate osobe. Materijal sam takvima davao nakon kazivanja utvrdjene lozinke.

Ranije sam već napomenuo da se u kući ovaj materijal nije zadržavao, u najčešćem broju slučajeva. Bilo je i iznimaka kada je ostajao po jedan ili više dana. Tada se taj materijal skrivao u podrumu, odžakliji, kirelju ili u sećiji. No, slučajevi zadržavanja bili su rijetki.

Evidenciju o prispjevanju i slanju materijala vodio je moj brat Ahmet. Dobivene cedulje ili evidencije o onome što se slalo kasnije je brat spaljivao.

Cjelokupna veza funkcionisala je bez zastoja sve do provale krajem februara 1942. godine. Uzrok je bila samo jedna greška, koja je bila dovoljna da cijeli lanac prestane da funkcioniše i da velik broj ilegalnih radnika bude uhapšen.

Kako je došlo do ove februarске provale ?

Zaga Umičević pisala je Odredu pismo (nju su u ilegalnom radu konspirativno nazivali "Mala") u kome je tražila da se Omer Bukić kazni zbog samovoljnog dolaženja u grad. To je bilo ono pismo koje sam ranije već spomenuo.

Moj brat Ahmet i Šandor dali su pismo Nedžibu Bukiću da ga preda Slovencu Viktoru. Tim kanalom išla su i ranije pisma u Odred ili su dolazila u Banju Luku. Vjerovatno je baš u to vrijeme ponovo Omer silazio u Banju Luku i pored ra-

nijih upozorenja, te je Zaga smatrala da se ovakva nedisciplina ne može tolerisati.

Nedžib Bukić otišao je da preda ovo pismo Slovencu Viktoru kako mu je rečeno. Pošto nije znao koja je kuća Viktora Mlečnika, zalutao je do kuće PREMRO VIKTORA, koji nije imao nikakve veze sa ilegalnim radom. Šta više, po svojoj prilici ili je simpatisao režim ili se bojao za svoju kožu. Kad je došao do kuće Premro Viktora, upitao je da li tu stanuje Slovenac Viktor. Nedžib Bukić nije znao da tu u blizini stanuju dva Viktora, oba Slovenca.

Do zabune sigurno ne bi došlo da se u kući nalazio Viktor Premro jer bi odmah primjetio da to nije taj komu treba da preda pismo. Pošto je taj Viktor bio odsutan iz kuće, Nedžib je predao pismo njegovoj ženi s napomenom da mu ga odmah preda čim Viktor dodje.

Nedžib Bukić se vratio smatrajući da je izvršio zadatak ni ne sluteći da je pismo predao na pogrešno mjesto.

Kad je došao Viktor Premro kući i dobio pismo događaji su se počeli brzo odvijati. Očekujući da će dobiti nagradu ili priznanje od ustaške vlasti, Viktor Premro odnosi pismo do komandanta jedne domobranske jedinice koja je bila locirana nešto iznad njihovih kuća. Ova je jedinica postavljena sa zadatkom da drži straže i postavlja zasjede u cilju onemogućavanja ilegalne veze grada sa partizanima. Bila je smještena u nekim kućama koje su vlasnici napustili, mislim protjeranih ili izbjeglih Srba ili Crnogoraca. Taj dio se nazivao Velika Strana.

Domobranska jedinica postavljala je zasjede, ali su partizanski ilegalci uvijek uspjevali da ih izbjegnu. Zbog toga ova jedinica i nije bila od veće koristi, mislim u odnosu na zadatke koje je dobila.

Umjesto nagrade i priznanja Viktor Premro odmah je uhapšen. U povratku su domobranci svratili da uhapsu i članove porodice Mlečnik. Odveli su ih u ustaško redarstvo, gdje su bili isledjivani. Od Premro Viktora očekivali su da on nešto više zna i da će otkriti ilegalne veze. Iz zatvora on više nije pušten. Poslije su ga preveli u Crnu kuću, a odatle u logor Jasenovac, gdje je i likvidiran.

Preko Premro Viktora provaljeni su članovi porodice MLEČNIK, otac i sva tri sina, a zatim i porodica Bukić jer je pismo dobiveno od Nedžiba Bukića. Vjerovatno su na osnovu teksta ovog pisma uhapsili porodicu Bukić.

Tako su u ovoj provali uhapšeni: Paša Bukić, Fatima Bukić (majka Osmana i Omera), Berka Karabegović (sestra Osmana Karabegovića), moj brat Šefket Ekić, Abdulah i Adem Katana, Munira Bukić (sestra Osmana i Omera po ocu), Sulejman Grabić (šegrt Šandora), Božo Bajić, Osman Bukić, ja i još neki. Tada je uhapšen velik broj ljudi.

Međutim, Nedžiba Bukića nisu uspjeli da uhapse. Nedžib je odmah doznao da domobranâ vođe uhapšene Mlečnike i Premro Viktora, odmah se negdje sklonio i prebacio u partizane.

Čim se doznalo za ovo prvo hapšenje drugovi su počeli odmah obavještavati sve one koji su bili na vezi da se sklone. Međutim, nije bilo dovoljno vremena da se mnogi sklone.

Koliko se sjećam, Zaga Umičević je za ova hapšenja prije čula nego moj brat. Ona ga je preko drugova o tome obavjestila. Brat mi je javio da odmah odem do Šandora kući i da mu javim da se hitno skloni. Bilo je već negdje oko 19 sati, a možda i nešto više. Šandoru je javljeno da se skloni u kuću Avde Hadžidedića, gdje mu se ubrzo priključio i moj brat Ahmet. Tu su ostali skriveni čekajući vijesti o razvoju situacije oko ovog masovnog hapšenja.

Premda su u istoj kući sa Šandorom stanovali Munib Čerimić i Fahrudin Džin, oni nisu bili provaljeni, odnosno ostali su pošteđeni u ovom masovnom hapšenju. Jedino su se možda iz kuće sklonili na izvjesno vrijeme.

Poslije povratka od Šandora, kada sam mu javio da se skloni, vratio sam se kući. U kući sam još zatekao Ahmeta, premda sam pretpostavljao da se sklonio. Ahmet je baš oblačio njemačku uniformu da bi u njoj mogao nesmetano proći kroz grad jer je već nastupio policijski čas. Zahvaljujući ovoj uniformi uspio se prebaciti do kuće Avde Hadžidedića, gdje se već nalazio Šandor.

Kako sam kasnije od brata čuo, Šandor je u kući Hadžidedića ostao dok se klima oko provale malo stiša, negdje dva do tri dana, da bi se preko Novoselije i kuće braće Baru-

čija prebacio u partizane.

Kad je odlazio iz kuće Ahmet mi je rekao da u njoj ostanem radi majke jer bi je u slučaju našeg zajedničkog odlaska uhapsili i mučili. Naglasio je da za moj ilegalni rad niko od provaljenih ništa ne zna i da neću biti provaljen. Ahmet je otišao, ali se u računici prevario jer su i mene uhapsili.

Ishak Hadžidedić, tada student, pravio je društvo Ahmetu Ekiću kada se on u uniformi njemačkog vojnika, odnosno oficira, prebacio preko gradskog mosta, koji je tada čuvala njemačka straža. Tako se prebacio do Novoselije u kuću Baručija, odakle je i otišao u partizane.

Ishak se vratio nazad kući. Stanovao je u kući pored naše. U povratku je primjetio jednu satniju ustaša koja je blokirala ulice. Neko je iz grupe ovih ustaša već odveo moga brata Šefketa. Par je sjedilo u kući i čekalo da se ja pojavim. To je Ishak primjetio i odlučio da me obavijesti. Znao je da me može naći kod Gajretovog konvikta, gdje sam se obično nalazio sa svojom djevojkom Biserom Saitović.

Otišao sam na sastanak s djevojkom da, jednostavno, ne budem u kući. Nalaženje s njom bilo je za mene alibi. Ishak mi je saopštio da su ustaše opkolile cijeli kraj. Nije imalo smisla bježati. Pošao sam kući imajući u vidu bratovu poruku. U kući sam zatekao par ustaša koji su sjedili na sećiji. Odmah su me uhapsili i povelili.

Odveći su me u Ustaški tabor, koji je bio smješten na prostoru između željezničke stanice, Električnog preduzeća i današnje Skupštine opštine, na terenu gdje je sada parkiralište. Zatvorske ćelije bile su u lijevoj dvorišnoj zgradi prizemnog tipa. U ovom sam zatvoru bio par dana, a potom sam sa ostalim zatvorenicima prebačen u Župsku redarstvenu oblast (bivšu Upravu policije) u Džinića kuću. I tu sam ostao par dana, a zatim prebačen u Crnu kuću, gdje sam bio zatvoren od 6. marta 1942. godine. U pamćenju mi se stalno vrzma datum 3. mart 1942. godine kao datum mog hapšenja. Pošto sam u Crnoj kući bio 6. marta, a to je sasvim sigurno, sasvim je moguće da sam uhapšen 3. marta jer mi se taj datum urezao u pamćenje još iz tog vremena.

To znači da su u tom vremenu do 3. marta bili već

pohapšeni svi oni koje sam ranije spomenuo.

No, da se vratim na brata Ahmeta. Ahmet je uspio da ode u partizane, a nekako u isto vrijeme otišli su u partizane i Djuro Pucar i Zaga Umičević. Sve do tada oni su ilegalno boravili i radili u Banjoj Luci. Iz Banje Luke je Djuro Pucar u više navrata odlazio na slobodnu teritoriju i ponovo se vraćao u Banju Luku. Mislim da je Djuro Pucar izašao na partizansku teritoriju negdje sredinom februara 1942. godine.

Ahmet je bio u Odredu u Čemernici u zaštitnici partizanske bolnice sve do napada četnika u vrijeme puča 1942. godine. Ivica Tukerić i Pašo Jamaković pričali su mi o tome, a i brat Ahmet kada smo se zajedno našli u logoru.

Četnici su sa velikim snagama napali na partizansku bolnicu u Čemernici i razbili partizansku zaštitnu jedinicu. Samo je pojedincima uspjelo da se iz tog četničkog obruča probiju. One koji su se uspjeli probiti iz okruženja četnici su dalje slijedili.

Prema pričanju, četnici su u Čemernici tada zaklali Ajšu Karabegović, Šandora Blekića, Mehu Bukića i druge. Zarobljene ranjenike i bolesnike četnici su zaklali, mada je među njima bilo nepokretnih teških bolesnika. Bio je to masakr koji su preživjeli samo oni koji su uspjeli pobjeći, a takvih koji su se iz obruča probili bilo je veoma malo. Pričalo se da su klali čak i mrtve.

Jedna manja grupa partizana uspjela je pod borbom da se probije u pravcu Jajca. U toj su grupi bili Pašo Jamaković, Ivica Tukerić, Ahmet Ekić, Karlo Roje i još neki. Četnici su ih kroz borbu progonili i razbili na grupe. Pojedinačno i po parovima partizani su se dalje probijali. Ahmet je uspio da se dočepa Vrbasa i da plivajući dođe do Novoselije. Budući da su četnici držali i jednu i drugu obalu, nije se usudjivao da izlazi iz vode. Jedino se tu i tamo prikrivao u vrbacima na obali. Tako se spustio do Novoselije po noći u namjeri da se skloni kod braće Baručija da bi dobio vezu za prebacivanje na Kozaru. Ahmet je smatrao da mu je to jedini izlaz iz situacije kad se našao sam i izolovan.

Međutim, njegov dolazak u kuću Baručija primjetila su braća Gunić, Abaz i Ferhat, i to prijavila oružničkoj stanici u Gornjem Šeheru.

Mislim da su Ibrahim i Fehim BARUČIJA tada već bili u zatvoru, a da su uhapšeni neposredno poslije odlaska drugova u partizane, onih koji su se preko njih prebacili u partizane, uključujući i Abduselama-Šandora Blekića. Neko ih je tada provalio.

Ahmet je ista več u kući Baručija uhapšen. Bar tako sam obavješten. Poslije rata mi je Fadil Bojić rekao da je vidio kako su Ahmeta vezanog sprovodili.

Ahmeta je isledjivalo ustaško redarstvo. Poslije je prebačen u Crnu kuću i smješten u neku ćeliju na spratu. U to sam se vrijeme nalazio u ćeliji br.5 Crne kuće. Smatrajući da se nalazi u partizanima, prosto nisam mogao da vjerujem da su ga uhvatili. Bilo je to za mene iznenadjenje i neka vrsta šoka. Ne mogu se sjetiti ko mi je saopštio da se Ahmet nalazi u Crnoj kući, ali sam ga i sam vidio jednog dana u šetnji u zatvorskom krugu. U avgustu je odveden u logor St.Građiška, gdje smo se ponovo susreli.

21. januar 1977. godine
Banja Luka

(Ismet Ekić)

MITHAT